

Złote Pióro 3: Pleonazmy w datach

Pierwsze pytania do klubu skierował nasz kolega Karol. Dziś będzie mowa o konstrukcjach z użyciem dat (w maju/w miesiącu maju) oraz ubiorów (założyć, włożyć, ubrać).

Jeśli chodzi o połączenie *w miesiącu maju*, trzeba je uznać za pleonazm. Wystarczy powiedzieć *w maju*. Wyjaśnienie tej kwestii znajdziemy w archiwum [Poradni Językowej PWN](#) (2015 r.):

Wyrażenia *w miesiącu styczniu*, *miesiącu lutym* itd. to klasyczne przykłady pleonazmów, a więc błędy leksykalne. Tego rodzaju formacje nie są dopuszczalne w żadnej z odmian stylowych polszczyzny, nawet w języku urzędowo-kancelaryjnym.

Trudno zaś jednoznacznie potępić zdanie rozpoczynające się od *W dniu 3 maja*. Oto dalsza część wykładni:

Nieco inaczej ma się sprawa z konstrukcjami typu: *dzień 3 września*, *w dniu 3 września* czy *z dnia 3 września* (ewentualnie z użyciem skrótu: dn.). Wydawnictwa poprawnościowe dopuszczają ich użycie w stylu oficjalnym i urzędowym. Za usterkę można uznać posługiwanie się nimi w innych odmianach polszczyzny.

Adam Wolański

Oczywiście można napisać: *3 maja obchodziliśmy rocznicę uchwalenia konstytucji*. Taka konstrukcja jest poprawna, ale często unikamy jej, gdyż nie pozwala zacząć zdania dużą literą, chyba że cyfrę 3 zapiszemy słownie. Chętniej więc piszemy *Dnia 3 maja (...)*.

Przestrzegam zaś przed błędną formą określania daty: *3 maj*. To jest 3 (w domyśle dzień) maja. Można by żartobliwie powiedzieć, że maj jest jeden w roku, więc nie może być *trzeci maj*. W pieśni „Witaj, majowa jutrzeńko” z dzisiejszego punktu widzenia występuje zatem błąd: *Witaj maj, trzeci maj*.

Dalsza część pytania dotyczy ubiorów. Według [Słownika Języka Polskiego PWN](#) czasownik *ubrać się* ma dwa znaczenia:

1. «włożyć na siebie ubranie, obuwie, nakrycie głowy»
2. «kupić sobie ubranie lub kazać sobie je uszyć; też: nosić ubranie w jakiś sposób»

W [Poradni Językowej](#) znajdziemy też wyjaśnienie z 2003 r.:

Konstrukcje typu *ubrać sweter* to małopolski regionalizm, powstały pod wpływem języka niemieckiego. W polszczyźnie ogólnej, w komunikacji ponadregionalnej, należy używać zwrotu *włożyć sweter* albo *ubrać się w sweter*.

Mirosław Bańko

Dodam jeszcze ważną rzecz - *sweter*, a nie *swetr*. Od dopełniacza w dół w przypadkach zależnych jest *swetra*, *swetrowi*, ale w mianowniku musi być *sweter*.

Ciekawa sytuacja jest zaś z butami, bowiem można je wkładać, ale także wzuwać, choć tej drugiej formy używamy już rzadko, podobnie jak zzuwać, czyli zdejmować. Ubieranie czegoś może kojarzyć się z ubieraniem choinki, więc tego lepiej unikać. Odsyłam do wypowiedzi [prof. Mirosława Bańki](#).

Włożyć coś kojarzy się wprawdzie z wkładaniem do szafy czy szuflady, jednak według zacytowanych źródeł wkładamy też coś na siebie. Jako błąd formę *założyć coś na siebie* uznaje [Poradnia Językowa Uniwersytetu Łódzkiego](#) (2015 r.):

(...)

Nie powinniśmy więc mówić/pisać: *założyć ubranie, założyć płaszcz, założyć sukienkę, założyć sweter, założyć garsonkę, założyć marynarkę, założyć buty*. Niepoprawne jest także *ubieranie płaszcza, czapki czy butów* (wskazywałoby bowiem na ubieranie wskazanych części garderoby w kolejne). Tego typu konstrukcje są południowopolskimi regionalizmami, niedopuszczalnymi w polszczyźnie ogólnej.

Poprawne są natomiast konstrukcje typu: *założyć krawat, założyć okulary, założyć plecak, założyć torbę*, bowiem wskazują na przedmioty, które umieszcza na sobie człowiek.

Słowniki poprawnościowe wskazują, by **do określania czynności ubierania się w różne części garderoby używać czasownika 'włożyć'**, np. *włożyć ubranie, włożyć beret, włożyć kozaki*.

Pozdrawiam
Agnieszka Wierzbicka

[Słownik PWN](#) aktualnie podaje jednak definicje:

założyć — zakładać

1. «dać początek czemuś»
2. «umieścić coś gdzieś»
3. «zainstalować jakieś urządzenie»
4. «podwinąć brzeg czegoś»
5. «pokryć czymś jakąś powierzchnię»
6. «zapłacić jakąś należność za kogoś z zamiarem późniejszego jej odebrania»
- 7. «ubrać się lub ubrać kogoś w coś»**
8. «przyjąć jakieś twierdzenie lub zasadę za podstawę dalszych wywodów lub dalszego postępowania»
9. «zaplanować coś»
10. «wystąpić do sądu z wnioskiem o wszczęcie postępowania»

Jest tu więc rozbieżność. Możliwe, że wynika ona z zaakceptowania w międzyczasie znaczenia nr 7.

Marcin Galant

złote.pioro@mbp.kalisz.pl

<https://mbp.kalisz.pl/p,190,klub-milosnikow-polszczyzny-zlote-pioro#skip>